

NIEWINNY (1254) *ai*

niewinny (1174), **niewinien** (80).

W pisowni łącznej (1190), *w rozłącznej* (64).

Oba e jasne.

comp i sup (2 + 9) -niewinniejszy (11); -ejszy (2), -(e)jszy (9). *sup* nã- (5), n(a)j- (4); nã- *OpecŻyw*, *ModrzBaz*, *CzechEp*, *KochFr*; nã- : n(a)j- *PatKaz II* (1 : 4); ~ nã- (4), n(a)- (1).

sg m N niewinny, niewinniejszy, nãniewinniejszy (130), niewinien (71); ~ (*attrib*) -y (71); ~ (*praed*) -en (71), -y (22); -y *FalZioł*, *WróbŻółt* (2), *KrowObr*, *HistRzym*, *ModrzBaz*, *CzechEp*, *WerGość*, *ArtKanc* (2), *WujNT* (2); -en : -y *OpecŻyw* (1:3), *TarDuch* (1:1), *RejWiz* (2:1), *RejPos* (3:4), *SiebRozmyśl* (1:1); ~ -en (11), -ęn (1) *MurzNT*, -(e)n (59). $\diamond$ *G* niewinného (71); -ého (4), -ego (1) *OpecŻyw*, -(e)go (66). $\diamond$ *D* niewinnému (29); -ému (4), -emu (1), -ęmu (1), -(e)mu (23); -ému: -ęmu *KochPs* (1:1). $\diamond$ *A* niewinného (126), niewinny (9); -ého (10), -ego (1), -(e)go (115); -ého : -ego *OpecŻyw* (8:1). $\diamond$ *I* niewinnym, nãniewinniejszym (36), niewinnem (6); -em *MurzHist*, *LibLeg*, *GórnRozm* (3); -ym : -em *BibRadz* (1:1); ~ -em (1), -(e)m (5). $\diamond$ *L* niewinnym (6), nièwinn(e)m (1) *RejPs*. $\diamond$ *V* niewinny (7). $\diamond$ *f N* niewinnã (45), niewinna (6), niewinn(a), n(a)jniewinniejsz(a) (4); ~ (*attrib*) -ã (43), -a (1) *RejKup*; ~ (*praed*) -a (5), -ã (2); -a *BierEz*, *Mącz*, *SkarKazSej*; -a : -ã *BielKron* (2:2). $\diamond$ *G* niewinnéj (77), niewinné *OpecŻyw* (7); ~ -éj (9), -(e)j (68). $\diamond$ *D* niewinnéj (11); -éj (1), -(e)j (10). $\diamond$ *A* niewinnã (121). $\diamond$ *I* niewinnã (58). $\diamond$ *L* niewinnéj (14), niewinné (1) *OpecŻyw*; ~ -éj (2), -(e)j (12). $\diamond$ *V* niewinnã (1). $\diamond$ *n N* niewinn(e), niewinniejsz(e), n(a)jniewinniejsz(e) (18), niewinno (2); ~ (*attrib*) -e (12); ~ (*praed*) -(e) (3), -o (2); ~ (e) *PatKaz II*, *KrowObr*; -o *GórnRozm*; -(e) : -o *RejJóz* (1:1). $\diamond$ *G* niewinn(e)go (18). $\diamond$ *D* niewinn(e)mu (3). $\diamond$ *A* niewinné (36); -é (7), -(e) (29). $\diamond$ *I* niewinnym (5), niewinn(e)m (1) *RejPs*. $\diamond$ *L* niewinnym, n(a)j niewinniejszym (4), niewinn(e)m (1); -ym : -(e)m *PatKaz II* (1:1). $\diamond$ *pl N m pers* niewinni (43). *subst f* niewinné (5), niewinny (1); ~ (*attrib*) niewinné (4); ~ (*praed*) niewinny (1) *GórnDworz*; ~ -é (1), -(e) (4). *n* niewinné (10); -é (1), -(e) (9). $\diamond$ *G* niewinnych (98). $\diamond$ *D* niewinnym (18). $\diamond$ *A m pers* niewinné (67), niewinnych (12); -ych *DiarDop*, *CzechRozm*, *PowodPr* (2); -é : -ych *BielKron* (3:1), *RejZwierc* (5:2), *NiemObr* (2:4), *PaprUp* (1:1); ~ -é (11), -(e) (56). *subst* niewinné (51); -é (6), -(e) (45). $\diamond$ *I m* niewinn(e)mi (8) *LubPs*, *Leop*, *Mącz*, *RejAp*, *RejPos* (2), *RejZwierc*, *GrochKal*, niewinnymi (6) *WróbŻółt* (3), *SeklKat*, *KrowObr*, *ReszList*. *n* niewinn(e)mi (1). $\diamond$ *L* niewinnych (6). $\diamond$ *V m pers* niewinni (2). *subst* niewinné (1).

Składnia comp: niewinniejszy niżli kto (1), niewinniejszy między kim (1).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVII – XVIII w.*

1. *Taki, który nie (z)robi(ł) nic złego, na którym nie ciąży żadna wina; bezgrzeszny; innocens Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calag, Calep, JanStat, Cn; innoxius Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Cn; insons Mącz, Modrz, Calep, JanStat, Cn; exsors culpae Mącz, Cn; immerens Calep, Cn; absque praevaricatione, iustus, sine defectu a. querela PolAnt; castus, immaculatus, incontaminatus, inculpabilis, a culpa remotus, tectus innocentia Mącz; innocuus Calep; [qui] caret crimine a. noxia, in causa non est, extra culpam est, [qui] vacat culpa, inculpatus, indignus, nullius criminis reus Cn (1136) : BierRaj 23; BierEz F2v; nie raczcie gwałtu czynitz więcéy fynowi mému niewinnému OpecŻyw 152v, 38, 122v, 129v, 130v, 131 (8); PatKaz I 3v, 13v; O daleko to bylo fzlufznyey dacz tą lafką nyeuynnego*

poczacyja łwey myley matcze/ łktorą bołtwo łwe złczył/ yakofz dal przenayczyłtze poczacyje *PatKaz II* 73, 66, 72; *HistJóz* D2v; *TarDuch* C3v, [C4], [C4]v; thak yłz Commiffarze ye⁸⁰ Cro. mczi znalyefzly go bicz nyewynnem *LibLeg* 11/137v, 8/133; *WróbŻolt* C5, H8v, I, S5; Abowiem oni nieprzepułfczą y niewinnemu człowieku chočia go baczą wćierpliwołciach iego á niepomoze mu łnadz y pokora iego *RejPs* 163v, 81, 86, 123v, 140 [2 r.], 163v; *ComCrac* 16; abowim then tho Pyenyązek lyudzye Nyewynnye radt obczianłcha i gym wylki czianłkołczy y krziwdi czyny *LibMal* 1543/70v, 1551/164; Cudny niezieł niewinna dułza w łlchetnim ciele *RejJóz* E5v *marg*; Zwłalczča iż łie niewinnym iako mowilz cżuiefz A cżemułz łie tak barzo/ w przygodzie frałuielz *RejJóz* I6v, B2v, D5, G5v, 16, 17 (11); Niebędziec niewinnym ktori bierze ymię pańłkie nadaremnie *SeklKat* F3v, V3v; Bo gdyz łtworilz [Bóg cżłowieka] niewinnego Ku włlytkym cżnotąm łkłonnego *RejKup* p5, b8v, cc7; *MurzHist* C3v; kapłani wkołciela łobbotę pokalaia (*marg*) niewinni (-) przes winy [*inculpati* (*marg*) *sine crimine* (-)] łą *MurzNT Matth* 12/5; *Diar* 22; *DiarDop* 100; *BielKom* E4; Spodobam łye przed mym pánem w łwim łercu niewinnym *LubPs* aa2, C2v, C3 [2 r.], D2v, Ev [2 r.], G (27); Prokurator będziefye ná Mężoboycę przypowiađał/ żałuiąc nań o żamordowanie cżłowieka niewinnego. *GroicPorz* nv; Winuia kogo o Mężoboyłtwo/ á Sędzia wie cżłowieka być niewinnego *GroicPorz* aa3, dd2v, hh2; *KrowObr* 88v, 162, 206; Ano bieda káżdem s kogo pogorłzenie/ Miewa ze złych przykładow niewinne łtworzenie. *RejWiz* 34, 79v, 80v, 117, 121, 133v (8); Pan Iezus Piłatowi ráno wydan/ wypytan/ niewinnym náleżion *Leop Luc* 23 *arg*, 1.*Reg* 12 *arg*, 2.*Peg* 4/11, *Prov* 14/15, *Nah* 1/3; á gdyby cíażáli cżłowieka niewinnego/ takowemu ma być cíaż wrocon *UstPraw* G, G; *KochZuz* A4v [2 r.]; ále łie ten przyznał/ chocia y niewinien był *RejFig* Cc4; *RejZwierz* 29v, 32v, 110v, 113v, 118v, 123v; *BibRadz Sap* 10/5, 10/15; Zwielką tego żałostíą wżywamy Ołwiecony Krołu/ iż nas niewinne łwe poddańe ża nicprzyaćiele łobie małz *BielKron* 392v, 71v, 93, 95, 111v, 115v (12); Carere culpa, Nic nie być winien/ Niewinnym być. *Mqcz* 38c, 40c, 71b, 235a, 252a, 402c (11); *Prot* B4, B4v; iako ielł łroga pomłta Páńłka nádekrwia cżłowieka niewinnego *RejAp* 179v, 47v, 52, 61v, 80v, 82v (10); *GórnDworz* Z2v; oto ten cżłowiek dał winę temu to páłterzowi niewinne^{mv} á zabił go *HistRzym* 28, 85v, 86v, 88; áby łie obaczył nędzny cżłowiek/ [...] á ofiarował mu [*Bogu*] pokorne łerce łwoie/ á niewinną myłł łwoię. *RejPos* 29v; iż ná oneyze łzubienicy łwoiey był obiełzon/ ktorą był wczynilł ná onego cżłowieka niewinnego. *RejPos* 127v, 10, 15v, 24, 26, 27 (70); *BiałKat* 173v; *BielSat* N4v; A tak cżas by łie nam ocucić/ á themu okrutnikowi [*Moskwicinowi*] niewinny lud/ [...] wyrwać. *KwiatOpis* D; Vbiwłzy nas iáwnie/ niewinne łudzie [*indemnatos homines Vulg Act* 16/37 nie przekonánych *WujNT*] ktorzy ielłelłmy Rzymiańie/ włádzili do więżienia *KuczbKat* 340, 150; Dwa łie zwádziwłzy y łiedzą ná łtronie/ A wy niewinni iuz łiodłaycie konie. *RejZwierc* 228, 10v [2 r.], 12, 27, 43, 43v (42); *BudBib Gen* 44/10, 1.*Reg* 26/9, *Sap* 18/21; *HistHel* Dv; A włzákze gdy łie kto báczny/ możny/ y miłofierny ża nie żałtawi/ [...] z więżienia y od łmierci/ iáko niewinnych/ wybawia. *CzechRozm* 217v, 245v; Ręka iż niewinnego cżłowieka zabił/ Rzekł nie godná by dáley przy mym ciele była. *PaprPan* Gg2, V4v, Hh2, Hh3; *ModrzBaz* 1v, 85v [2 r.]; *SkarJedn* 215, 219, 220; *Calag* 532a; *KochPs* 16, 19, 66, 102, 150; A co o iego wychowaniu/ młodołci y cwićzeniu/ y w cżnotách [!] pomnożeniu/ y wielkoy dołkonálołci w niewinnym żywołcie mowić? *SkarŻyw* 241, 213, 306, 329, 389, 444, 487; *StryjKron* 672; *CzechEp* 8, 73, 165, 197; *KochJez* A4; Xiądz Powodowłki/

[...] ludzi niewinnych w podeyżrzenie/ y w brzytkie pohánbienie/ przywieść všiłuie. *NiemObr* 3; iż Krolowie Polfcy do tego czáfu krwią niewinnych ludzi ręku fwych/ nie pomázali *NiemObr* 20, *kt*, 20, 64, 91, 121 (9); Teraz ma liczbę czynić przed pánem groźniejszy/ Gdzie każdy winien/ by téż był naniewinnieyżym. Pokrij fwym miłosierdziem/ pánie/ náłzé złości *KochFr* 117, 66; *KlonŽal* C4; *KochWz* 142; *ReszList* 149, 178; *WerKaz* 296; *WisznTr* 18; *KochPieś* 1; *KochSob* 66; *ArtKanc* D17v, F15v, N9, N15v, Q11v; żeby ludzie niewinni pod bokiem Krolewřkim beřpieczni byli zdrowia řwego *GórnRozm* A3v, C, G3, Iv [3 r.], I2 [2 r.]; *Paprup* E4v, G2v; *Calep* [507]b, 539a [2 r.], 544a; *Phil Sv*; *GórnTroas* 22, 29, 52; *KochFrag* 53; *LatHar* 272, 318, 469, 515, 671; *RybGęśli* Bv, B2; Acz Piłat był niewinnieyży niżli wřzyfcy Zydzi *WujNT* 120, 96, 117 *marg*, 184, 520, *Rom* 16/18; iż zwykli niektórzy ludzie řwarliwi/ ludzi niewinné [*viros innocentes JanStat* 607] potwarnie o vczynek mężobóyřtwá przed wielá lat vczyniony/ żálobliwie okářzác *SarnStat* 611, 147, 609, 700, 712, 898, 954; *SiebRozmyśl* C2, I; *PowodPr* 12; *SkarKaz* 315a, 422a; *VotSzl* Bv; *GosłCast* 73; *SkarKazSej* 666b; *KlonWor* 29 [2 r.].

niewinien czego (15): a przeto nie mrimáy iřby owřłéki był niewinien méy řmierci *OpecŽyw* 131; *MurzNT Matth* 27/24; *LubPs* Zv; *GroicPorz* z3, mm2v; gdyřem ia řadney złóci niewinien *BibRadz* 1.Par 12/17; řadny [...] nie przyředł do ziemie Chánányřkiewy obiecány/ okrom tych ktorzy ná ten czás byli mlódyimi/ niewinni będac złóci á zářlepiania oycow ich. *BielKron* 40v, 419v; *GórnDworz* Sv; *ModrzBaz* 86v; *LatHar* 699; *SkarKaz* 315a; *GosłCast* 74. Cf »grzechu niewinien«.

niewinien od kogo, od czego (6): Piłat [...] wřziáwřzy wody/ omył ręce przed tľufzczá/ řzeknąc/ niewinięnym iá křfie [*innocens sum a sanguine*] te^{řo} řprawiedliwe^{řo} [!] *MurzNT Matth* 21/24; *BielKron* 67. Cf »od grzechu niewinien«.

niewinien komu (8): *RejPs* 100, 147v; *RejZwierz* 119 [2 r.]; Iř iefliže ia zle co mowię/ day o thym/ [...] řwiádectwo řwoie: á ieflimci nic nie winien/ á czemu mie bijeřz ábo przeřláduiefz? *RejPos* 336, 168; *RejZwierz* 47v; Nie pátrř ná wyřtěpki/ bo wřpomniřzli złóci/ Ktoř niewinnym będzie/ twey řprawiedliwořci? *GrabowSet* Dv.

niewinien przeciwko komu (1): Thedy ma przyřzyancz s řyefczyá řzwyathkow, yako thego przeczywko panu řzwemv nyevynyen *LibLeg* 6/116.

niewinien w czym (15): *LibLeg* 10/155v; *RejJóz* O3v; Ego conscia mihi sum a me culpam esse hanc procul, To wiem dobrze řem w tym nic nie winná. *Mqcz* 373a, 71b [2 r.], 218b, 252a, 429c; gdyř białęłowy nic w they řwey niedořkonálořci niewinny *GórnDworz* X5v, N4; Iřeř w tey rzeczy niewinien/ o ktorá cię ten Křeřcianin winuie *SarnStat* 264; *CzahTr* A4; *GosłCast* 33. Cf »w niczym niewinny«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [ře] (2): Iam nie winien/ ře řyweř w chudobie *PudlFr* 49; *GórnRozm* A4v.

W połączeniu z imieniem [w tym: imię + niewinny (11), niewinny + imię (9)](20): a niebáli řie zabitz řyna bořęgo/ Iezuřa niewinnęgo *OpecŽyw* 83, 118, 124; *BielKron* 93; *RejAp* 30v; *RejPos* 2v, 26v, 27, 50, 56v (10); *RejZwierz* 204v [2 r.]; *SkarJedn* 219; Iam y ná onego řwiádká Chryřtuřowego niewinnęgo řzczępaná/ řrogá řmierć/ zezwalał *SkarŽyw* 81; *GosłCast* 4.

W *połączeniach szeregowych* (14): Ten człowiek [...] ięłtci owłfleyki niewinny ij przyiácięł boży/ a wielki święty *OpecŻyw* 133, 48v; *PatKaz II* 19v; Iedno tylko łam Iezus Kryřtus ięłt łpřawiedliwy/ łam łwięty/ łam niewinny/ łam niepomázány/ łam od grzełznych odłątzony/ y nád niebo podwyłřzony/ iako duch łwięty mowi. *KrowObr* 210v; *Mącz* 203h, 248d; *RejPos* 2, 101, [108]v; *CzechRozm* 210v; *SkarŻyw* 88; *LatHar* 555; *WujNT Hebr* 7/26.

W *przeciwstawieniach*: »niewinny ... winny (9), grzeszny, niecnotliwy, zakażony, zuchwały« (13): Ten ktory był mlodzienietz nániewinnieyłfy/ [...] wywołán był na okrutną łmiertz iako winny *OpecŻyw* 134v; *BielŻyw* 55; *GroicPorz* ii4v; okazowałłibym łie niewinnym/ dowiedźie tego źem ięłt niecnotliwym. *Leop Iob* 9/20; *BibRadz I* 291b marg; *BielKron* 34v; *RejPos* 181; *BudBib Ex* 34/7, *Nah* 1/3; *CzechRozm* 217; *KarnNap* D4v; *ModrzBaz* 79v; *GórnRozm* 70.

W *porównaniu* (1): *LubPs* B6v cf »niewinny a jeszcze sący«.

W *charakterystycznych połączeniach*: niewinne(-y, -a, -i) *bostwo, ciało* (10), *człowieczeństwo* (5), *człowie(cze)k (ludzie)* (129), *dusz(yczk)a (duch, duszyca)* (44), *lud* (7), *mąź* (2), *męcennicy, mięsto, miłość, myśl* (3), *narod* (4), *nędzni(cze)k* (2), *nieborak (nieboras)* (2), *poczęcie* (9), *przyrodzenie, serce* (28), *stworzenie, sumnienie, żywot; niewinny w młodości; uciskanie niewinnych*.

Wyrażenia: »niewinni Ablowie« = *ludzie zamordowani mełszunie* [szyk 1:1] (2); *RejZwierc* 186v; iáko wiele krwi Ablow niewinnych źiemia tá w łię przyięłá y przyimuie *SkarKazSej* 704a.

»anjół(ek) niewinny« (2): á vřtáwicźnie iáko Anyół niewinny będye łtał w nádzyei łwoiey przed wielmoźnym Máyełřthatem Bogá Oycá twoiego *RejPos* 266, 343.

»(by)namniej niewinny« = *culpa haec a me procul est, nullam de his rebus culpam commeruit* *Mącz* (3): *Mącz* 71b, 218b; Przyiácięle zábitego/ ábo łyn/ ábo brát/ vczyni *proteřtatiq* ná meźoboyce/ y połóży *complices* łilá/ łudźi łobrych/ y namniej nie winnych. *GórnRozm* Iv.

»chłopiátka niewinne« (1): przedawáiá Żydom Dziatki [...] Ktorzy toczá y cedzá chłopiátę niewinnych Z żyłęk z łercá/ żywą krew *KlonWor* 29.

»niewinne(-a) dziatki, dzieci(ę), dziatęczki, dzieciátko, dziecina« [szyk 23:19] (33:4:2:2:1): *OpecŻyw* 21v; *Infans* [...] Nyewynne dziecyę co yełcze mowyć łobrze nyeumye *Murm* 45; *LubPs* B6v, C; *KrowObr* 82v, 233v, 236; (marg) Herod wielki. (-) á then niewinne dzyatki pobił łzukaiác Kryřtułá *BielKron* 139v, 24v, 311, 465v; *GórnDworz* Y3; *RejPos* 2v, 25, 25v, 26, 26v (12); *RejZwierc* 255v; *SkarJędn* 200; *KochPs* 173; *SkarŻyw* 194; *KochDz* 105; *ArtKanc* C14; *ZawJeřt* 43; *GrabowSet* R2; *OrzJan* 136; *LatHar* 191, 355, 445, 538, 649; łwięto tych niewinnych dziatek záwłřze kołćioł łwięcił y obchodźil *WujNT* 9; *SkarKaz* 517b; Gdyź táł dziatki niewinne pánięki včźciwe/ Iedne połřły pod łzábłę drugie pod zelżywe. Niewole łá poddáne *CzahTr* E4v; *KlonWor* 9.

»od grzechu, grzechu niewinien« [szyk 4:2] (4:2): yłch cryřtus myal matką od koźdego grzechu nyeuynná *PatKaz I* 13v; *PatKaz III* 96, 137v; *WrółŻołt* H8; *BiałKat* 253v; iź tho ięłt thák łwięty człowiek iź then ładnego grzechu zá żywotá łwego nie winien *RejZwierc* 175.

»nic niewinien« (28): *RejPs* 86v, 100, 147v; *LibLeg* 10/155v; *RejJóz* M7; *RejKup* aa3; *RejZwierc* 119; ábowiemem ięłt ráníon łřrzałá choćiaźem nic nie winien [absque praevaricatione]. *BibRadz Iob* 34/6, 2.Reg 3/28; Gwilfordus/ y z żoná Ioánná byli połćinani/ z źáłołćią wiele łudzi/ bo Ioánná nic niewinna byłá *BielKron* 238, 16v, 231; *Mącz* 71b, 252a, 373a, 429c; *GórnDworz* N4, X5v; *RejPos*

168, 327, 336; Y czemuż ty karzeż moy miły Pánie coć nic nie winni? *RejZwierc* 47v; iefliżeś nic nie winien/ tedy to lepiej thu ludziom okázác/ niżli w złym mnímániu zořtác. *RejZwierc* 55v, 80, 92v, 126, 135, 238v.

»w niczym, ni w czym niewinny« (1:1): *RejJóz* Hv; telko o niewinne dziatki profze/ [...] bo the nie thelko wniczym niewinne/ ále áni wiedzieć mogły łotrořtwá oycowkiego. *GórnDworz* Y3.

»niewinne niemowiátka« (1): czemu zaráz [X.K.] nie wymáze ze Mřzałow y z Agend czártow záklinánia/ y wyrzucánia? nie tylko z niewinnych niemowiátok: ále teź y z źioł *CzechEp* 296.

»niewinny jako owca« (1): Iam iefł ktorym zgrzeřzył/ ci ľá niewinni iáko owce [cf *Ego sum qui peccavi, ego inique egi: isti, qui oves sunt quid fecerunt?* *Vulg* 2.Reg 24/17] *BielKron* 73v.

»niewinny Pan, Krystus« [*szyk* 9:1] (9:1): á tám rádá wřzczétá/ Przećiwko Pánu Bogu sľercá vpornego/ Y przećiw niewinnemu Kriřtuřowi iego. *LubPs* B2; Smętek wielki/ źechmy dáli przyczynę tak frogiey śmierći temu niewinnemu Pánu řwemu. *RejPos* 110, 104, 104v, 107 [2 r.], [108]v [3 r.]; *LatHar* 316.

»paniátka niewinne« (1): Choćia Pan z przyrodzenia cnotliwy y ćichy. Przeformuie [*dworak*] ná řwoy křztałt paniátká niewinne *KlonWor* 57.

»synaczki niewinne« (1): O iáka byłá źáłość rodzicom/ gdy po ich komorkách y piwnicách y wřzytkich ćiemnych kátách/ řzukano/ y brano řynaczki niewinne niá zgubę. *SkarŻyw* 478.

»na wszem niewinny« (1): (*marg*) Rořkořz řpoľku przyacielfkiego. (-) Nuź gdy vřlyřzy ieden iź gdzie v práwá drugiego woľáią [...] A iefli prawdá/ to onę rzecź [*drugi*] pięknemi řłowy obmawia á iáko moźe zdobi/ á kędy moźe nadobnemi obmowkámí řwemi ná wřzem go niewinnym czyni. *RejZwierc* 90v.

Szeregi: »anjelski a niewinny« (1): iego [řw. *Chryzostoma*] Anielřki á niewinny řywot potępili *SkarŻyw* 89.

»niewinny a cnotliwy« (1): Czemu niewinne á cnotliwe ludzie bijecie niepoboźnicy? *SkarŻyw* 70.

»czysty, (i, a) niewinny« [*szyk* 5:3] (8): *PatKaz II* 21v, 66 [2 r.], 79v, 81v; *RejPos* 266; vczynźe mię teź czyřłtá á niewinná/ kiedy przed řrogi twóy řáđ řtánę *SiebRozmyřl* C2, G4.

»dobry, (a) niewinny« (3): *BielKron* 198; Praeclara conscientia sustentor. Dobrym niewinnym řumnieniem řie cieřzę. *Mącz* 448c; á iřz wam zádáią/ iákoby Symon był człek dobry á niewinny *SkarŻyw* 436.

»niewinny i przez grzechu« (1): pan bog uczynyl řwá moczá czworakye rodzayouy ludzkyemu nyeuynne y przeřz grzechu począczye *PatKaz II* 71v.

»maluchny (a. maluczki, a. maluřki) a (i) niewinny« [*szyk* 2:1] (3): ij komus ty tzo zľego vdzialál/ iź cie tak niewinnęgo ij iefřcźe maluřkięgo przeřladuią. *OpecŻyw* 28v; *RejPos* 19v; *LatHar* 191.

»niewinny a niepokalany« (1): TAK niewinná á niepokaláná Oblubienicę Chryřtuřowá [*Kořćiół*] zpotwarzywřzy y wźgárdziwřzy Grekowie *SkarJedn* 242.

»niewinny i nie niezásłůzony (a. ktory tego nie zásłůzył)« (2): Krolom y innym zwierzchnym Panom/ [...] ábo folguią/ ábo wźdy mniestřzye řrogořći nád nimi vřywiáią niżli zásłůzyli/ choćia przyczyná woyny byli. á niewinni y ktorzi tego niezásłůzyli [*Insones autem et immerentes*]/ ktorzi řadney przyczyny woyny niedáli/ řrodze tego przyřłacáią *ModrzBaz* 107v; *Phil* E3.

»poćciwy a niewinny« (1): ktoby fie miał tárgrnąć ná poćciwego á niewinnego człowieká ífcie też ten łtoi zá plá ná łańcuchu. *RejZwierc* 135v.

»prosty a niewinny« (2): Bo to ich [*heretyków*] włafny obyczay/ przez łłodkie namowy y wydworne łłowá zwodzić fercá proftyth á niewinnych ludzi *WujNT* 645, 31.

»niewinny a jeszcze sący« (1): A ták kościoł fwięty á zebranie wiernych/ kthorzy tu łá ná fwiecie/ łá práwie iáko niewinne á iefzczé łące dzyatki *LubPs* B6v.

»sprawiedliwy i (a) niewinny« (5); *HistRzym* 88; *WerGość* 257; Ale żeby kto ofoby ísprawiedliwéy y niewinnéy [*iustam et innocentem JanStat* 589]/ o tákowy álbo inny wyłtępek potwárnie nie winował *SarnStat* 506 [*idem* (2)] 711, 933.

»święty (a. prześwięty), (a, i) niewinny« [*szyk* 17:7] (24): a twą fwiętą a niewinną dulfę wprowadzę w chwálę tobie zgotowaną od początku łwiata. *OpecŻyw* 173v, 21v, 37, 53v; atedyczyem bylo yey [*Marii*] przenyczyłthže czyalo y przenyłzwyąthže y naynyeuynnyeyłze yey począczye *PatKaz II* 69; *KrowObr* 73; *RejWiz* 86; iż y fwięci á niewinni ludzie łękali fie thák wielkiego Máyełtatu Páńłkiego. *RejPos* 177, 25, 100v, 103, 104v, [105]v (14); *RejZwierc* 127v, 267v; *LatHar* 174; *SkarKazSej* 663b.

»wierny a niewinny« [*szyk* 7:3] (10): *RejAp* 39; ábychmy fie czynili niewinnemi/ á wiernemi rycerzmi Páná tego *RejPos* 27v, 52v, 53, 54v, 160, 164v, 282; *SkarŻyw* 119; *LatHar* 196.

W przén (99) : Też ćirpliwołcz niewinna zawzdy ma łwe miełtce Rad więcz pan Bog nagradza kogo łzczęfcie treskcze *RejJóz* G2; Przepláćaiąc powinność/ przepláćaiąc cnotę/ Przywodząc ná włzytko złe niewinną prołtotę. *RejWiz* 106v; *RejAp* 39; [*czart*] poliewa gi [*świat*] dziwnym kákołem niełpráwiedliwołci á wćiłkow ięgo/ ták iż ono niewinne nafienie/ wielki wćiłk á wielkie zátłumienie ćirpi *RejPos* 54v; á połož mu ná ofiárę/ nie gromniczkę áni błáżejká/ ále onę niewinną łinogárliczkę/ nędzną dufzyczkę twoię *RejPos* 58; Pámiełtayže iáko Prorok woła ná ty naiemniki nędzne a fáłszywe páłterze łtádá tego Páńłkiego niewinnego *RejPos* 123; wypłocz też ty łiatki łwoie z onego márnego błotá/ plugáwołci/ á omyłnołci łwoich/ ktoremił omacmie á potáiemnie łápał á zówodził ty niewinne rybki Páná łwoiego *RejPos* 176v, 20 [2 r.], 52v, 53, 54v [2 r.], 84v (20); Gdyby ná woynie dárl ieden drugiego/ Lecż báráná drą włzędy niewinnego. Dwá łporni wilcy o fie fie nie kułżá/ Owieczki nędzne ty wełnę dáć mułżá. *RejZwierc* 228v, 192; *BudBib Iob* 22/30; niewiem z iákim funnieniem [*ksiądz kanonik*]/ będac ták krwie niewinnych owieczek Chriłtułowych prágnącym *CzechEp* 21.

Wyrażenia: »baranek niewinny« = *Chrystus* [*szyk* 37:32] (69): bo iefłcže z mlodu będatż barankie^m niewinny^m/ dzieciátkiem mlodem/ ktory grzechu niepoznál/ za nás grzełłneé iako dzijs wielką bolełtz ćirpiál. *OpecŻyw* 22; O Iezu baranku niewinny/ ienżes przed Piłáta przywiedzion *OpecŻyw* 120v, 126; *KromRozm I* [L3]; *KromRozm III* E6; *LubPs* Z3v; *KrowObr* 67, 141v, 182; *OrzRozm* M3; *OrzQuin* N; ni w kim zbawienie y żywot wieczny/ iedno w tym Báránku niewinnym/ kthorego nam Ian fwięti páłcem vkazał *RejAp* 144v, 52, 52v [2 r.], 55, 67v, 103 [2 r.] (14); tego Páná á zbáwiciela náłzego/ [...] ktorego píłmo y Prorocy włzędy niewinnym báránkiem zowie, *RejPos* 102v; iż miał [*Bóg*] zełłáć to wlitowánie łwoie/ á tego to niewinnego báránká á łynaczká łwoiego/ ná odkupienie nędznego narodu ludzkiego. *RejPos* 159, 6 [2 r.], 11, 13, 14, [77]v (30); *SkarJedn* 237; *SkarŻyw* 4;

ReszHoz 122; *ArtKanc* D11v, D17, E9v, F6v; *LatHar* 318, 329, 609; co zacz były wodzenia/ Ná łąd niełpráwiedliwy/ przed złośliwé łędzié/ Niewinnégo Báránká *SiebRozmysł* A3, C, C2, Dv.

»niewinna Gęś« = *Jan Hus* (1): Iż możecie mnie nędzną gęś do czáfu zátrácić/ ále síłá Lábęci po mey łmierci náłtanie [...] Iákoż potym y ták łie sftáło/ síłá Lábęciow było náłtáło po tey niewinney Gęsi *RejAp* 94v.

»niewinny wąż« = *Chrystus (w nawiązaniu do prefiguracji Chrystusa w postaci węża miedzianego ze Starego Testamentu)* (1): A poki nie wierzymy á nie weźrzymy łtałą wiárą ná onego niewinnego wężá ná náłze⁸⁰ zbáwicielá/ [...] żadna pomoc/ [...] nas wybáwić nie może *RejPos* [154].

»niewinny wiek« = *dzieci* (1): iż chłopiec chłopcá zabił v Piotrkowá. [...] O kwierze niepodobna okrutności: ktorey łię niewinny wiek [*ætas innocens*] wcyż od ludzi winnych *ModrzBaz* 144.

Przen (248) :

a) *O zwierzętach lub rzeczach traktowanych antropomorficznie* (39) : Bowiem ielt [*baranek*] miedzy włzytkiemy ziemłkiemy zwierzęty niewinny/ y napokornieyłzy/ gdyż niko⁸⁰ nie vraża/ ani zębem/ ani rogiem ani piętkhá *FalZioł* IV 1c; iáko oná wędká [...] Ktora niewinne rybki záwždy zdrádnie niłzczy *RejWiz* 27v, 138; Ziemię tłucze niewinną *Prot* C2v; Iż ielłi łie nádemną dzyeie to okrucieńłtwo męki moiey iáko náđ niewinną á náđzyeloną rołzcżką/ ktora záwždy kwitnęłá w niewinney zyelonóci łwoiey *RejPos* 106, 220 [3 r.]; Pátrzayże ielłize to ielt podobny żywot [*człowieka*] kn žiwotowi žwirzátká niewinnego/ ktore y łkorę y ciało łwe nośi ku potrzebie á ku żywnóci temu tho krolowi ziemłkiemu/ á rołzki łwoie záwždy porzucić muśi pod nogi iego kiedy on iedno każe. *RejZwierc* 156v; *BielSen* 6 [2 r.]; Co łobie gárdłá ołtrzą ná niewinné piwo Rydzem/ łłedziem / ogórkim: niewiém co im krzywo. *KochPieś* 21; (*marg*) Káwká/ Kruk. (-) z oney wielkiej चुci/ Drobiátku niewinnemu do gárdłá łię rzuci *KlonWor* 5.

Wyrażenia: »baranek, baran niewinny« [*szyk* 17:5] (20:2): *OpecŻyw* [79], 109v; Iezu ktorys iáko Baranek niewinny miedzy wilki náłmiewany y bithy na drodzes był. *TarDuch* C2; *KrowObr* 67v; *RejAp* 67v; áby káždy wedle narodow łwoich wzył báránká niewinnego á niepomázanego/ á krwiá ie⁸⁰ áby náznáczył podwoie łwoie *RejPos* 103, 100, 103 [2 r.] 107, 122v, 130v (13); *CzechRozm* 24, 209v; ktore łobie Chryłtus iáko niewinne baránki ná ofiárę w młodych łeciech poświęcił *SkarŻyw* 180; *LatHar* 278.

»owca (a. owieczka) niewinna« [*szyk* 2:1] (3): Owcá nyewinna/ ták łye rychłó/ á łnadź rychley/ złęgo á yáadowitego/ yáko dobrego żyela imye/ ý nyechcąc łye zárázi. *KromRozm* I N2; *RejWiz* 138; *CzechEp* 21.

b) *Należący do niewinnego człowieka* (206) : *OpecŻyw* 19, 141; Ale mámy nędzniku byś rozumiał práwie/ Iáki ielt łrogi łędzya przy niewinney łpráwie. *RejWiz* 122v; *RejZwierc* 44v; *Mącz* 40c; Bo łłyłzałes gdy zabił Kaim Ablá/ iż Pan powiádał/ głos z ziemie niewinny wołá do mnie. *RejAp* 61; *RejPos* 78v, 289v; Dziwna to ielt rzecż kiedy łie dwa włcieką/ Głowy niewinne by kápułtę łieką. *RejZwierc* 228, 27, 186v, 244v, 260; *ArtKanc* D17, E14v; *ZawJeft* 31; *GrabowSet* B3v; *LatHar* 213; *GosłCast* 710.

W charakterystycznych połączeniach: niewinny(-a, -e) głos (3), głowa (2), łkanie, łzy (2), ręka (5), umysł, usta, wymownóć.

Zwrot: »ręce niewinne (a. rękę niewinną) zachować« = *nie popełnić żadnego grzechu ani przestępstwa [szyk zmienny] (2):* Ruben chciał go [Józefa] wybawitz zych rąk/ y mowił/ [...] ale go wrzutzmy wten doł łtary ktory ielt ná pułłtzy/ á ręce fwoye záchowaycye nyewinne [*manusque vestras servate innoxias Vulg Gen 37/22*] *HistJóz A2; KochPs 33.*

Wyrażenie: »krew niewinna« = *sanguis innoxius a. innocens, a. iustus Vulg, PolAnt; crux innocens Mącz [w tym: krew niewinna leje się (3), wylewa się (3), jest wylana; rozlana krew niewinna; krwie niewinnej przelanie, rozłanie (7), wyl(ew)anie (2); krwie niewinnej rozlewca (2), wylewacz; krew niewinną przel(ew)ać (7), rozl(ew)ać (19), wyl(ew)ać (18), lać (3); wylewając krew niewinną; niewinną krwią oblany (2), polany] (szyk 112:72) (184):* Zgrzełłfylem wydawłłfy ij zdradziwłłfy krew niewinną [*Peccavi tradens sangiunem iustum Vulg Matth 27/4*] *OpecŻyw 118; a oglądáy człowieka albo mlodzięntza nádobnégo/ niewinną krwią obláného OpecŻyw 131v, 99, 100v, 118v [2 r.], 121v, 128 (10); PatKaz II 66v; WróbŻółt S5v; iż y dzieci fwoie ofiárowáli bálwánom ich wylewáiąc krew niewinną ná ofiárę martwem hogom pogáńłkiem. RejPs 158, 194; RejJóz A7v, A8; SeklKat 113v, I3, I4v, Z; RejKup ee2; LubPs A4, C2, C2v marg, D2, G2 (12); GroicPorz pp2v; Iż dwa hárdzi powłtána/ á bez włzey przyczyny/ Leie fie krew niewinna/ ták práwie bez winy. RejWiz 172, 70; Leop Prov 6/17, Ier 22/17, Ez 16/38, Ioel 3/19, 2.Mach 1/8; KochZuz A4v, A5; BibRadz 2.Reg 21/16, Ps 105/38, Ier 7/6, 22/3, Ez 22/2 (10); czému grzełłzyłz cbcąc rozłác krew niewinną [Vulg 1.Reg 19/5] tego ktory wyłwobodził lud Izráelłki *BielKron 66, 19, 59, 67, 69v, 87 (17); Mącz [274]a; Otho krew niewinna z ziemie do mnie o pomłtę woła RejAp 93v, 102v, 108v, 109, 127, 129v (10); GórnDworz Y6v; HistRzym 19v [3 r.]; RejPos 7, 26v [2 r.], 27v, 30v, 47v (28); KwiatOpis B; RejZwierc [28]v, 41v, 42, 135, 141 (13); BudBib Deut 27/25, 1.Reg 19/5, 3.Reg 2/31, Ps 105/38, 1.Mach 1/39; CzechRozm 171v, 254; SkarJedn 325; KochPs 13, 16, 162; SkarŻyw 2, 62, 263, 478, 535; MWilłHist F3; CzechEp 16, 20, 27, 57, 59 (9); KochJez A4; KlonŻal C4; KochWz 139; ArtKanc N15v; BielRozm 7; GrochKal 17; GórnTroas 22; GrabowSet E2; LatHar +2v, 112, 697; WujNT 117, 120, 121; SiebRozmyśl H2; KlonKr D3; PowodPr 30; SkarKaz 315a; iáko krew niewinna niekarána/ włzytkę ziemię y krolełstwo plugawi *SkarKazSej 704a, 704a [2 r.]. Cf »święty, (a) niewinny«.***

Szeregi: »cnotliwy, niewinny« (1): Która [zazdrośł]/ mówię/ na dźięćinné Látá cnotliwé niewinné/ Ięzykiem śmiertelnym śiece *ZawJeft 23.*

»czysty, niewinny« (1): a yłz bog łtal łyá człouyekyem [...] przyawłzy plecz z yey czyłtey nyeuynney krwy *PatKaz II 66v.*

»święty, (a) niewinny« [zawsze: *święta a niewinna krew*] (10): *RejAp 116v; Abowiem then fwięty á niewinny báránek dał wylác zá grzechy náłze onę fwięthą á niewinną krew fwoię. RejPos 103, 88, 102v, 104 [2 r.], [105] (9).*

c) *Nie będący powodem niczego złęgo (2) :* Tákcęc kołniérz nie winien/ kiedy Vłarz błádzi: iáko y káptur/ gdy łye téż Mnich źle w nim rzádzi. *PudłFr 54; Prawo/ powiełz/ nic w tem nie winno/ ále winni Stárołstowie/ ktorzy exequitiy nie czynią. GórnRozm 12v.*

d) *Bardzo mlody (1) :* gdiż pán iezus ieffcže będątz niewinny cirpiál pokutuiątz za cię wielkie cięłłkocłcij ij niedołtatki. *OpecŻyw 29.*

a. W funkcji rzeczownika (187) : *BierEz* 113, R3v; *OpecŻyw* 59v, 119; *MetrKor* 40/818; Kto niewinnego potępia łam łiebie rani, bo dla tego łumnienie iego będzie gryłć zawżdy. *BielŻyw* 77, 37, 55; *WróbŻołt* 25/6, I; czółem [Bóg] dopułci vciłnać niewinnego *RejPs* 150v, 52v, 55, 92v, 123, 140, 143v; przygoda thrapi y niewinnego *RejJóz* G6 marg, H7; *RejKup* C; dziś podczas i niewinne/ panowie wiełzą leda przyczynkę na nie włożywłzy *MurzNT* 58v, 53v; *DiarDop* 108; *LubPs* B6v, C3, G2, O2v, S5, ee2; ma być łkaran co zółużył wedle Prówá: A niewinny zółrazem ma być wolno pułzczon. *GroicPorz* m4v, z4; *RejWiz* 124, 138 marg, 139v, Dd; *Leop Iob* 9/23, 2.Mach 4/47; *RejZwierz* aa2, 21v, 119, 122; *BibRadz Gen* 20/4; *BielKron* 231; A u boga niewinnych wółne proźby wółelkie. *KochSat* C; *Mqcz* 40d, 56d, 261d, [305]d, 400d; Lecz niewinni ná łwiećie dziś nie máia miru/ Przeciw nim kółdy piłze/ bo dołyc pápiru. *Prot* A4v; á iź łie pomółcił krwie niewinnych łwoich. *RejAp* 156, 150, 156v; *HistRzym* 28, 85v, 86 [2 r.], 86v [3 r.]; *RejPos* 26v, 27 [4 r.], 51 [2 r.], 82v, 127v; *RejZwierc* 191, 201; *BudBib Iob* 22/19; *CzechRozm* 217v; *PaprPan* Hh2; A iź to ielł rzecz niesłufzna/ áby niewinny [innocentem] y iednę godzinę trapion być miał *ModrzBaz* 85, 85; *SkarJedn* A6v; Kółrzy przeciw cnotliwym práktyki kuiá/ A niewinné nád práwo iáwné łkázuiá. *KochPs* 142, 15, 19, 52, 81, 91 (10); *SkarŻyw* 130; *CzechEp kt*, 1, [3], 17, 19 (11); *CzechEpPORz* *3v; *NiemObr ktv*; *ReszList* 178; *ArtKanc* D11, E14v; Y náydzie łád niewinnego niewinnem. *GórnRozm* Iv, Iv, I2; *PaprUp* 14; *ZawJeft* 40; *GrochKal* 28; *GrabowSet* H3v; Ze nád niewinnym czółem zły przewołdzi. *KochFrag* 16; *LatHar* 318; Bo by mieli róczey vmrzeć/ á niźli żywot ołiáć niewinnemu *WujNT* 121, *Matth* 12/7; *JanNKar* A3; *SarnStat* 566; *KlonKr* C4v; Lecz niewinny á łpotwarzony/ łádu prágnie *SkarKaz* 8a, 422b; *GosłCast* 70; *SkarKazSej* 702b.

W przeciwstawieniach: »niewinny ... winny (25), zły (8), zółciwy (3), moźny (2), okrutnik (2), grzesznik, ku łmierci osółdzony, uporny« (43); niechcecieli go [*Chrystusa*] pułcitz iako niewinnego/ daruycie go ale łwiętu/ iuz ku łmierci ołódzoné⁶⁰ *OpecŻyw* 124, 39, 134; *MetrKor* 40/818; *WróbŻołt* gg8; *RejPs* 142v; *ComCrac* 16, 16v, 19; *KromRozm III* N4; *GliczKsiáz* F7v; Grzełłnik dziś nyewinnego kedy moźe gubi *LubPs* C2v; *GroicPorz* c4v; *KrowObr* 44; *RejWiz* 127v; *RejZwierz* bb4v, 122; A on [*Scewola*] rzekł/ nie godná tá ręká być przy moim ciełe/ gdy niewinnego zóbiłá á okrutniká chybiłá *BielKron* 106, 203; *KwiatKsiáz* Iv; *Mqcz* 224b; *RejPos* 49v, 266v; *KuczbKat* 340; *RejZwierc* 79v, 225, 226 [2 r.], 228v, 255v; *BiałKaz* M4v; *CzechRozm* 243; *ModrzBaz* 95 [2 r.]; łepiey iź dziełięć winnych vydá kółni zó łwe wyłtepkí/ niłliby iedęn nie winny miał byđ łkarány. *GórnRozm* C4, D2; *KochProp* 6; *Phil* L3, N4; *LatHar* 268; *SarnStat* 1170; *KmitaSpit* B3; *SkarKazSej* 665a.

W charakterystycznych połączeniach: niewinnego krew (4), pomsta, pomółciel, przeładowca, serce, łmierć, upadek (2); niewinnego bronić (6), cieszyć, drapać, dręczyc (3), (wy)gubić (3), (s)karać (3), mordować (2), naleźć (3), obwinić, na łmierć osółdzić (2), potępi(a)ć (6), psuć w sółdziech, wolno pułcić (3), sółdzić, skazować (2), strzelać, łłoczyć, trapić (utrapienie) (3), uciskać (ucisnąć, łcisnąć) (8), umorzyć (2), uznać, wybawić (wybawienie) (3), zabi(ja)ć (6), zniszczyć; niewinnemu czynić przykrołci, ołjác żywot, szkodzić; osółdzić niewinnym; pastwić się nad niewinnym; skazać za niewinnym.

Przysłowie: *BielŻyw* 38; Fortuná czółtokroć niewinnego opułzcza/ ále dobra nádzyeiá nigdy. *BielKron* 102v.

Wyrażenia: »krew niewinnych« (2): przekłęć i j pomsta krwie niewinnych *OpecŻyw* 77; *RejPos* 314v.

»krzywda niewinnego« (3): *RejPs* 215; iż yełt Bog co mści krzywdy nyewinnego *LubPs* O3v; *RejZwierc* 27.

»łzy niewinnego« = *lacrimae innocentis Vulg* (5): *RejWiz* 124 marg, Cc7; *Leop Eccle* 4/1; *BielKron* 80; (marg) *Eccle*: 3. et 4. (-) Widziałem potwarzy ktore fię pod słońcem dzieią/ y łzy niewinnych ktore poćiechy żadney nie máią *SkarKaz* 2a.

»niewinność niewinnego« (1): byle niewinność niewinnego (możnali rzecz [!] wedle Bogá) [...] ták znaczne było: żeby [...] on też twoiey niewinności świádectwo máiąc/ sftąd fię poćiefzyć mógł. *CzechEp* 4.

»niewinny pański« (2): á podłzczuwáią możnieyfe świátá tego ná niewinne Páńkie *RejPos* 266v, 266v.

»płacz niewinnych« (1): Widziałem potwarzy/ ktore fię pod słońcem dzieią/ y płacz niewinnych [*lacrimas innocentium Vulg Eccle* 4/1] ktorych żaden nie ćiefzy *SkarKazSej* 703b.

Szeregi: »baczny a niewinny« (1): y częstkroć niektorzy [*obrońcy*] (bácznych á niewinnych wymiuę) ták łobie w domach ich [*bronionych*] poczynaią/ iż wielokroć ták vtrapione głófy do Bogá o nieprzyácielá Pogańkiego wołáią. *PowodPr* 63.

»dobry abo (i) niewinny« (2): *PowodPr* 6; iż moc Bożą máią ná gubienie złych/ y ná ożywienie dobrych y niewinnych *SkarKazSej* 665a.

»niewinny i niepobożny« (1): iż niewinnego y niepobożnego [*innocentem et impium*] on [*Bóg*] zniścza. *Leop Iob* 9/22.

»niewinny i pobożny« (1): Dobry Sędzia [...] ná mieyfcu Bożym záfiada/ ku karániu złych/ á bronieniu niewinnych y pobożnych *Phil* L3.

»niewinny a pokorny« (1): kto słańchectwe^m ábo możnością wiele może/ niech zwierzchność y możność fwą obráca ná bronienie niewinnych á pokornych [*innocentibus et humilibus*]. *ModrzBaz* 68v.

»niewinny a skruszony« (1): y komu opowiada miłofierdzie Bogá Oycá fwego niehieckiego/ nie żadnemu inżemu wymyfláczowi świátá tego/ iedno niewinnemu/ á skrufzonemu/ á ktory vpadek fwoy vznakfzy/ vciecze fię do święte^{so} miłofierdzia iego. *RejPos* 121v.

»spokojny a niewinny« (1): práwo/ ktore rokázuię mężoboyftwo pieniádzmi okupić/ niema być poczytáne zá práwo/ ále zá Rzeczypołpolitey zmáze/ [...] iáko wiele złe^{so} ztey fkázy vrosło? [...] ktora fpokoyne á niewinne [*quietos et innocentes*] ná niebezpieczność iákoby ná rześ wydawa *ModrzBaz* 79.

»niewinny a (i) sprawiedliwy« (3): *RejPs* 142v; niewinnego y fprawiedliwego [*innocentem et iustum*] nie zábiyay *BibRadz Ex* 23/7; *RejPos* 331.

»niewinny a święty« (1): á rokófzuiefz łobie w oney zwirzchności fwoiey/ á czáfem y we krwi niewinnych á świętych iego *RejPos* 314v.

»wierny a niewinny« (1): á wierny á niewinny Páńki/ wedle nieomylnych obietnic iego/ [...] nigdy zapláta iego nie zginie. *RejPos* 266v.

2. *Taki, który jest nieświadomy zła* (3) : Pan ząwždy błędnych á nyewinnych pilnieyfyzy. *RejPos* 183 *marg.*

Szereg: »niewinny, (a) zwiedziony« (2): Iż taki łługá złościwy/ ktory wie á rozumie wołá Páńfką/ frozłzemi plagami będye karan/ niżli on niewinny á zwiedziony od niego *RejPos* [340]v; *SkarŻyw* 89.

3. *Zachowujący dziewictwo, dziewiczy; immunis Vulg* (7) : Bo nie vćciwa rzecz ieft v Ałsyryczykow/ gdyby niewiáftá pośmiewáká fie z mężá/ tho czyniák áby od niego wyłłá niewinną będąc. *Leop Judith* 12/11; *BielKron* 43; y dziewictwoś pániencie niewinney odiał *SkarŻyw* 510; *KlonWor* 58.

W przen (1) : Bo co ieft iż kto piáł Wenufowe błędy/ Kupidowe zafrzaky Paryfowe łądy. [...] Nie iedno tym pomáze niewinne młodości/ Ktorzy iełzczę nie ználi żadney wżeteczności. *RejWiz* 5v.

Przen: *Taki, w którym lub na którym jeszcze nikt nie był* (1) : Helikon dziewiczy/ dziewiczą śmiercią záłośnie Polkromił niewinną gorę/ niewinną krwią łprośnie. *KlonŻal* C4.

a. *W funkcji rzeczownika* (1) : A cżemułzby niewinne/ o ktorzych żadney wątpliwości niemáłz/ miály być Almámi zwáne łowem im nieprzyłtoynym *CzechRozm* 130.

4. *Niesłuszny, niezawiniony* (85) : *RejPs* 210; Więczy by mnie nędznemu łercze truchleć miało Za niewinną przygodą gdy tak łzczęście chciało *RejJóz* Gβv; *BielKron* 109v; wypifuie fie nam śmierć á niewinne zginienie onego Proroká wielkiego Ianá s. *RejPos* 320, [105]; *SkarŻyw* 89; *ArtKanc* E15v; Nuż ná mordy [...] obwinienia niewinne o rány/ [..] tę komuby fie dáłá/ do pewnego czáfu *absoluta potestas*, náłáłby taki munłztuk *GórnRozm* L; *CzahTr* F2.

Wyrażenia: »niewinna męka« [szyk 33:7] (40): botz nitz nieieft bogu milému tak przyiemnégo/ [...] iako cżęfté obiéranie w nie winné męce námileyłfego łyna bożégo. *OpecŻyw* 160, 99, 154, [162]v; *FalZioł* V 66; *SeklKat* P; *LubPs* 24; *RejPos* 32v, 47v, 87, 87v [2 r.], 89 [3 r.], 90 (20); *ArtKanc* D11v; O iákom wiele dułz/ przenedrołzłá krwią twoią/ y niewinną męką twoią odkupionych y ożywionych/ zgorłzył *LatHar* 144, 256, 352, 386, 643, 644; *SiebRozmyśl* Av [2 r.], B2, Fv, L2, M.

»płacz niewinny« (2): *OpecŻyw* 22v; Co tam płaczu niewinnego Przed uciskiem sprawce złego. *BierRozm* 15.

»niewinne rozłanie (a. wylanie) krwi« [szyk 6:1] (7): á okaż możnołć twą nád niewinnem rozłaniem krwi łlug twoich *RejPs* 119; *RejPos* 87v, 89, 106v, 107v; *RejZwierc* 196v; *SkarKazSej* 707b.

»niewinna śmierć« [szyk 22:5] (27): *OpecŻyw* 134; *KromRozm III* Bv; *BielKron* 145; á ni o cżym więcej nie myłłac/ iedno/ iákoby fie łmierci niewinney iego/ łławnie pomłóć mogłá *GórnDworz* Y6; iż iuż oná niewinną śmiercią iełth vbłagan gniew Bogá oyca niebiełkiego *RejPos* 119, 27v, 87v [5 r.], 88 [2 r.], 100v, 103v (18); *SkarŻyw* 262, 305; *ArtKanc* D13; *LatHar* 70, 92.

Szeregi: »ciężki a niewinny« (1): maiącz ząwždy na bacźnołci iego cięłzłką á niewinną mękę *FalZioł* V 66.

»gorzki a (i) niewinny« (2): O gorzkiey á niewinney męce Páná náłzego Iezulá Chryłtułá. *LatHar* 256, 644.

»niewinny a okrutny« (1): ktory był vfárbowan łwięta á łłáchetną á przenedrołzłá krwią iego/ to ieft/ niewinną á okrutną mękę [!] iego. *RejPos* 103v.

»srogi a niewinny« (1): ktore [niewiasty] płákáły idąc zá nim/ [...] dziwuiąc fie oney frogiey á niewinney męce iego. *RejPos* 100.

»święty, (a, i) niewinny« (8): *LubPs* Z4; to szyrzey naydzyełz przy rospámietywaniu tey świętey á niewinney męki iego. *RejPos* 87, 87v, 88, 89, 104v [2 r.]; *LatHar* 352.

5. *Taki, który nie jest obowiazany, który nie powinien; non obligatus JanStat* (12) : Acz lyn oycu wiele winien: ále duze niewinien. *SkarKaz* 421a.

cum inf (9): Zaž cię nie from vpominác/ Czegoćiem ia niewinná dáć. Ná onćiem čás obiecáła/ Iżem się wilká lękáła *BierEz* N2v; *RejWiz* 189v; *BielKron* 224, 306v; ktoremu pímu zgoła wierzyć winien/ á ktoremu niewinien. *BudNT przedm* d3; *KochOdpr* B4; *SarnStat* 1276; Przetoż my Kátholicy nie winniemy wiary náłzey cudami potwierdzác. [...] y niewinni kápłani y káznodzieie náłzy ná to/ iż ie Bog posłał ná náukę ludzká/ áby im ludzie wierzyli cudow vkázowác. *SkarKaz* 417b.

Wyrażenie: »nikomu nic niewinien« (2): *WujJud* 114; Ale to ma bydź rozumiano o kmiećiach y poddánych/ którzy łobie są wolni/ y nikomu nic niewinni [*non obligatis JanStat* 237] *SarnStat* 215.

6. *Taki, który nie ma do spłacenia należności, długu [czego]* (8) : Iakom ya nyevinyen polkopka pyenyadzi groschi polskich osthátka viny glovy zabithey *ZapWar* 1540 nr 2600, 1542 nr 2499; Podymné⁸⁰ kto niewinien. *SarnStat* 929 marg, 401.

niewinien komu za co (2): jako nyebosczyk pan yakvb szobynsky pisszarz y pothkomorzy Cirsky nyevinyen Mykolayovy baryczcze szwarszevy dwdzyestv kop y polsyodmy kopy y pyaczy grosi zapewná kvpya na pothrzebá kszyaszyaczya wsyathá *ZapWar* 1507 nr 1988, 1542 nr 2499.

Wyrażenie: »długu (nic) nie winien (nikomu)« (2): [*ziemianin*] Prává nie ma/ nie walczy/ długu nic nie winien *RejFig* Aa; Niechay nie igra z łzczęściem/ kto ma w domu Swoy chleb/ á długu nie winien nikomu/ Może nie pływać *KlonFlis* D3.

7. *Taki, który nie zasługuje na coś złego, którego nie powinno dotyczyć coś złego [czego]* (3) : Klaudia ktorą ludzye mieli zá zbytnią niewiáltę [...] záwzyeła z łodzyá ták iż iey kilká łet ludzi nie mogło łciągnác/ pokłękneła profząc boginiey Wełty/ áby iáko oná iełt niewinna ludzkiey obmowki/ ták prawdziwie s tego mieyfcá łodzya páłem moim łciągnioná była. *BielKron* 25; Po wśpráwiedliwieniu iuzechmy niewinni gniewu boże⁸⁰ *WujJud* 101v marg, Nn5v.

Synonimy: 1. bezgrzeszny, cnotliwy, cny, czysty; 2. bezgrzeszny, cnotliwy, cny, czysty, niepokalany, nieporuszony, obyczajny, powściągliwy, święty, wstydlivy; 3. czysty, dziewiczy, paniński; 4. niesłuszny, niezasłużony; 5. niedłużny, niepowinny.

Cf **BEZWINNY, NIEWINOWATY, WINNY**